

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

ArticleType	ResearchArticle	Accepted / Makale Kabul	28.09.2019
Received / Makale Geliş	24.07.2019	Published / Yayınlanma	30.09.2019

YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ EĞİTİM FELSEFESİNE ODAKLANAN ÇALIŞMALARIN ANALİZİ

ANALYSIS OF STUDIES FOCUSED ON EDUCATIONAL PHILOSOPHY OF ADMINISTRATOR, TEACHER AND TEACHER CANDIDATES

Arş. Gör. Dr. Arcan AYDEMİR

Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü,
Artvin/TÜRKİYE, ORCID: 0000-0001-8110-954X

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1412>

Reference: Aydemir, A. (2019). Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefesine Odaklanan Çalışmaların Analizi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(42): 2742-2752.

ÖZET

Araştırmanın temel amacı; yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine yönelik algı, görüş ve tercihlerine odaklanan çalışmalarını farklı değişkenler açısından analiz etmektir. Araştırmada yöntem olarak betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini ortaya çıkarmaya odaklanan, 2003-2018 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış lisansüstü tez ve makale çalışmaları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler çalışmaların yayın yıllarına, türlerine, kullanılan yöntemlere, çalışma grubuna, veri toplama aracına, analiz yöntemlerine, anahtar kelimelerine ve ilişki kurulan diğer durumlara göre analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda incelenen çalışmaların en fazla 2015-2018 yılları arasında yayınlandığına, bu çalışmalarda yöntem olarak tarama yöntemi, anahtar kavram olarak eğitim felsefesi, veri toplama aracı olarak ölçek, veri analiz yöntemi olarak da betimsel istatistikler, t testi ve anova gibi tekniklerin daha sık kullanıldığına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Felsefe, eğitim felsefesi, eğitim inançları

ABSTRACT

The main aim of the study is to analyze the studies focusing on the perception, views and preferences of the administrator, teachers and teacher candidates about educational philosophies in terms of different variables. Descriptive content analysis was used as the method. The sample of research consists of graduate thesis and articles that focus on revealing educational philosophy of administrator, teachers and teacher candidates, published in turkey between the years 2003-2018 The data obtained within the scope of the study were analyzed according to publication years, types, methods used, working group, data collection tool, analysis methods, keywords and other related situations. As a result of the research, it was found that the studies examined were mostly published between 2015-2018, and in these studies, techniques such as scanning method, educational philosophy as key concept, scale as data collection tool, descriptive statistics as data analysis method, t test and anova were used more frequently.

Keywords: Philosophy, educational philosophy, educational beliefs

1. GİRİŞ

Kişinin bedensel, zihinsel, toplumsal ve duygusal yeteneklerinin, davranışlarının istendik olarak geliştirilmesi olarak tanımlanan eğitim, kişiye bir takım yeni yetenek, bilgi ve davranış kazandırma çalışmalarının bütünüdür. Öğretim ise eğitimin önemli bir parçasıdır (Akyüz, 2010). Eğitim-öğretim ortamlarının temel öğeleri arasında yönetici (okul müdürü ve müdür yardımcısı), öğretmen ve öğrenciler yer alır. Bu üç bileşen arasındaki davranışsal ilişki ise bazı temel kurallar dahilinde kurulmalıdır. Bu bağlamda öğretmenin ve yöneticilerin okul içindeki davranışları öğrenciye, derse ve veliye yönelik tutumları önem kazanmaktadır. Her öğretmen veya yöneticinin tutumu birbirinden farklı olsa da bu tutumlar temel bazı akımlar veya yaklaşımlar altında toplanmıştır. Öğretmenlerin ve

yöneticilerin eğitim-öğretim süreçlerine yönelik görüşleri ise eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkin şekilde yürütülmesi açısından çok önemlidir. Öğretmenlerin bu inanç mekanizması ise eğitim felsefeleriyle yakından ilişkilidir. Bu yüzden öğretmen ve yöneticilerin bu tutum ve davranışlarını farkında olmaları için eğitim felsefesinin içeriğine hakim olmaları gerekir.

Eğitim felsefesi, özellikle felsefenin bir alt dalı olarak lisans düzeyinde öğretmen yetiştiren bölümlerde zorunlu veya seçmeli ders olarak okutulan bir disiplini. 2018 yılında yayınlanan yeni öğretmen yetiştirme programında ise tüm öğretmen yetiştirme alanlarında “Eğitim Felsefesi” dersi meslek bilgisi dersleri kategorisinde, teorik haftalık 2 ders saati olarak planlanan bir ders olarak yer aldı. Program kapsamında ders içeriğine ise aşağıdaki şekilde yer verilmiştir (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2018):

“Felsefenin temel konuları ve sorun alanları; varlık, bilgi, ahlak/değerler felsefesi ve eğitim; temel felsefi akımlar (idealizm, realizm, natüralizm, ampirizm, rasyonalizm, pragmatizm, varoluşçuluk, analitik felsefe) ve eğitim; eğitim felsefesi ve eğitim akımları: Daimicilik, esasicilik, ilerlemecilik, varoluşçu eğitim, eleştirel/radikal eğitim; İslam dünyasında ve Batı’da bazı felsefecilerin (Platon, Aristoteles, Sokrates, J. Dewey, İbn-i Sina, Farabi, J. J. Rousseau vd.) eğitim görüşleri; insan doğası, bireysel farklılıklar ve eğitim; bazı siyasi ve ekonomik ideolojiler açısından eğitim; Türkiye’de modernleşme sürecinde etkili olan düşünce akımları ve eğitim; Türk eğitim sisteminin felsefi temelleri”

Öğretmen yetiştirmenin temelini oluşturan eğitim fakültelerinde bu dersin zorunlu olarak tüm bölümlerde okutulması ise öğretmen adaylarının eğitim felsefesi alanına daha fazla hakim olması açısından çok önemlidir.

Alan yazın incelendiğinde Türkiye’de yönetici (müdür veya müdür yardımcısı), öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini ortaya çıkarmayı amaçlayan çalışmaların sistematik olarak analizine yönelik çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Bu bağlamda 2003-2018 yılları arasında yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmaların farklı açılardan ele alındığı bu çalışma gelecekte bu konu üzerinde çalışmayı düşünen araştırmacılara, kullanacakları içerikte (yöntem, veri toplama aracı, veri analizi yöntemi, çalışma grubu, anahtar kelimeler vs.) örnek olması açısından önemlidir.

2. EĞİTİM FELSEFESİ

Felsefe bilimi birçok bilim dalını etkisi altına alan kapsamlı bir disiplindir. Din felsefesi, bilim felsefesi, dil felsefesi, eğitim felsefesi gibi alt dallara ayrılan felsefe düşünmenin temelini oluşturan ve kişiyi düşünmeye sorgulamaya teşvik eden bir bilimdir. Felsefi bilgi ve düşünce insanın çevresini ve kendini tanıma isteği sonucunda ortaya çıkmıştır. Felsefe bütün bilimlerin anası niteliğindedir (Şişman, 2007). Felsefede sorulama çok önemlidir. Felsefi sorulama ise felsefi araştırmayı içerir (Koetting ve Malisa, 2004). Felsefe bilimi 4 ana dala ayrılmaktadır (Şekil 1) (Duka, 2006):

Metafizik	Epistemoloji	Aksiyoloji	Mantık
<ul style="list-style-type: none"> •Kozmoloji •Erekbilim •Ontoloji 	<ul style="list-style-type: none"> •Agnostisizm •Şüphencilik •A posteriori •A priori 	<ul style="list-style-type: none"> •Etik •Estetik 	<ul style="list-style-type: none"> •Tümevarım •Tümdengelim •Kıyas •Diyalektik

Şekil 1. Felsefe Biliminin Alt Dalları (Duka, 2006)

Felsefenin etki alanlarından biri olarak eğitimde ise eğitim felsefesi kavramı önem kazanmaktadır. Eğitim felsefesi ilk bakışta bir eğitim disiplini gibi görünse de aslında felsefe disiplini. Eğitim felsefesi eğitim olayına felsefi açıdan yaklaşır. Felsefe disiplini olmasından dolayı felsefenin yöntemini kullanan eğitim felsefesi, deneysel bilimlerin çalışmalarda sıkça kullandığı gözlem ve deney gibi yöntemleri kullanmaktan kaçınır (Arslanoğlu, 2012). Eğitim felsefesi büyük oranda bir kavramsal inceleme olayı olduğundan, kavramsal açıklığa ve eğitim söyleminde kullanılan kavramların tanımlarına vurgu yapar (Winch ve Gingell, 2008). Bunun yanı sıra eğitim felsefesi, eğitim teorisi ve uygulamasının diline odaklanır (Moore, 1982).

Eğitimin doğası, amacı, önemi ve amaçlarıyla ilgilenen eğitim felsefesi, sınıfta ve toplumda felsefi araştırma yoluyla elde edilmiş bir kazanım kaynağıdır (Chand, 2017). Felsefe bilminde olduğu gibi eğitim felsefesi alanında da sorular çok önemlidir. Eğitim felsefesinin ise önemli ve daimi sorularından birisi kimlerin ne şekilde eğitilmesine odaklanır (Noddings, 2017). Eğitim felsefesi, siyaset felsefesi ve etiği ile beslenen bir alandır (Curren, 2008).

Eğitim felsefesinin kapsamı eğitim problemleriyle ilgilidir (Duka, 2006). Eğitim felsefesi, ürün ve süreç olarak ifade edilebilir. Ürün olarak eğitim felsefesi eğitim edegenliklerini kılavuzlamada ve uygulamaları değerlendirmelerde temel alınan değerler bütünü şeklinde tanımlanırken, süreç olarak eğitimde tüme ulaşma uğraşı şeklinde tanımlanmaktadır (Ertürk, 1988). Eğitim uygulamalarının dayandığı düşünsel ve kuramsal temelleri kapsayan eğitim felsefesi, eğitim uygulamalarına yön verilmesini sağlar. Eğitim felsefesi özellikle eğitimin özel ve genel amaçlarının saptanmasında kendini gösterir. Bu amaçların oluşturduğu toplumun tarihsel, sosyal ve kültürel gerçekliğinin çözümlenmesi aşamasında da eğitim felsefesi kendini gösterir (Günay, 2018). Eğitim felsefesinin bazı temel işlevleri vardır. Bu işlevler şu şekilde sıralanabilir (Ergün, 2015):

- Eğitim uygulamalarına ve politikalarını yönlendiren varsayım, inanç, karar ve ölçütleri inceleyerek, anlam ve tutarlık yönünden kontrol eder.
- Eğitim sistemlerinin temelindeki insan anlayışlarını değerlendirir.
- Eğitimde kullanmak üzere yeni hipotezlerin geliştirilmesine katkıda bulunur.
- Öğrenme, toplum ve insan tabiatı gibi konulardaki felsefi ve eğitsel yaklaşımları bir araya getirerek, bir bütün oluşturmaya çalışır.

Eğitim felsefesinin epistemolojik, ontolojik, etik ve politik gibi farklı boyutları vardır. Öğretmen ve öğrenci arasında kurulan ilişki mahiyetini varlık veya ontolojik boyutu meydana getirir. Epistemolojik boyut ise eğiti tarafından kullanılan yöntem ve bilişsel alana hitap eden bilişsel bilgi ile ilgilidir (Cevizci, 2011).

2.1. Felsefe ve Eğitim Felsefesi Akımları

Öğretmenler kendi eğitim felsefelerini oluştururken var olan eğitim felsefelerini karşılaştırmalı olarak incelemelidir. Eğitim felsefelerinden daimici eğitim felsefesi evrensel temalar oluşturmaya odaklanırken, esasici eğitim felsefesi kültür aktarımını amaç edinir. İlerlemeci eğitim felsefesi de değişim kavramı üzerinde odaklanır. Son olarak yeniden kurmacı eğitim felsefesi ise bu üç felsefeden farklı olarak sosyal yeniden yapılanmayı içerir (Tuncel, 2004).

Eğitim felsefesi eğitimi ilgilendiren tüm kuram ve uygulamaları bütüncül bir şekilde ele alan bir disiplin olarak ifade edilebilir. Eğitimin temelini oluşturan tüm sistemleri, bu sistemler arasındaki ilişkiler ile sistemler arasındaki tutarlılığı eğitim felsefesi aracılığıyla değerlendirmek mümkündür. Dört temel eğitim felsefesi vardır. Bunlar, daimicilik (perennialism), esasicilik, ilerlemecilik ve yeniden kurmacılıktır. Bu felsefi akımlar içerisinde esasicilik ve ilerlemecilik diğer iki felsefi akıma oranla daha geniş ölçüde kabul görmüştür (Erden, 2011).

Eğitim felsefesi akımları farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde kategorize edilerek ele alınmıştır. Ergün (2015) eğitim felsefesi akımları başlığı altında progressivizm (ilericilik), değişmezlik (perennializm), özcülük (essentiyalizm), yeniden kuruculuk (rekonstruksiyonizm) akımlarını; Cevizci (2011) ise klasik eğitim felsefeleri adı altında idealist, realist, spiritüalist, natüralist, kültürel, pragmatist ve bireyci yaklaşım gibi yaklaşımları ele almışlardır.

İdealizm ve realizm gibi kapsamlı felsefeler eğitimi de kapsamına alan genel bir dünya görüşü sunar. Genel olarak felsefelerden türetilen eğitim teorileri ise özel olarak eğitim, okullar, müfredat, öğretme ve öğrenmeye odaklanır. Kişiler kendi eğitim felsefeleri tasarlarlarken de bir filozof gibi düşünerek, felsefelerin terminolojilerine hakim olmaları gerekir (Ornstein ve Levine, 2008).

Spinoza, Descartes, Leibniz, Berkeley, Kant ve Hegel gibi realistler ile John Amos Comenius, Locke ve Aristo gibi realistlerin görüşlerinin temel sayılıtlarını oluşturduğu daimicilik akımı Orta Çağ'da egemen olan anlayışın eğitime yeniden dahil edilmesini savunur. Pragmatik felsefeye dayanan ilerlemecilik ise pragmatik felsefenin eğitime uygulanması olarak kabul edilmektedir (Sönmez, 2015).

Pragmatik felsefeye dayanan bir başka felsefi yaklaşım ise yeniden kurmacılıktır. Yeniden kurmacılık felsefi akımını benimseyen filozoflar yeni toplumsal düzen oluşturmada okulları araç olarak görürler. Yeniden kurmacı felsefe savunucuları, ilerlemecilerin aksine “öğrenci merkezli” eğitim anlayışını ve orta sınıfın eğitim ihtiyaçlarını vurgulamalarını yanlış bularak, toplum merkezli ve toplumu tüm kesiminin ihtiyaçlarına vurgu yapan eğitim programlarına olan önemi vurgularlar (Erden, 2011).

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın temel amacı yönetici (okul müdürü veya okul müdür yardımcısı), öğretmen ve öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerine algı, görüş ve tercih bağlamında odaklanan çalışmalarını farklı açılardan analiz etmektir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmaların türlerine göre dağılımı nedir?
- Yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmaların yıllara göre dağılımı nedir?
- Yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmaların yöntemlere göre dağılımı nedir?
- Yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı nedir?
- Yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmaların veri analizi yöntemlerine göre dağılımı nedir?
- Yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmaların anahtar kelimelere göre dağılımı nedir?
- Yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmaların ilişki kurulan diğer değişkenlere göre dağılımı nedir?

4. YÖNTEM

Araştırmada yöntem olarak betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz ise çalışılmak istenen farklı olay ve olgular hakkında özet bilgiler elde etmede kullanılabilen bir yöntemdir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Bu bağlamda araştırma amacına ve ölçütlerine uygun olarak ulaşılan çalışmalar çeşitli kategorilere ayrılarak analiz edilmiştir.

4.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki tüm veri tabanlarında yayınlanmış ve yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmalar oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemi ise 2003-2018 yılları arasında yayınlanan, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı ve Google Akademik veri tabanlarında dizinlenen ve yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan tez ve makale çalışmaları oluşturmaktadır. Bu bağlamda erişime açık tez ve makaleler incelenmiştir. Bu bağlamda toplamda 52 çalışmaya ulaşılmış bunlardan 3’ünün erişime kapalı olmasından dolayı 49 çalışma içeriği incelenmiştir.

4.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından “*Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerine Odaklanan Çalışmaları Kategorize Etme Formu*” kullanılmıştır. Formda araştırma amacına uygun olarak çalışmaların yıllara, türlere, yöntemlerine, analiz yöntemlerine, veri toplama araçlarına, çalışma gruplarına, anahtar kelimelere ve ilişkilendirilen durumlara yönelik bölümlere yer verilmiştir.

4.3. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında belirlenen amaçlara uygun olarak veriler önceden belirlenen bazı ölçütlere göre toplanmıştır. Bu bağlamda;

- Yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının benimsedikleri ve algıladıkları eğitim felsefelerine odaklanan çalışmalar,
- Türkiye’de Türkçe olarak 2003 ve 2018 yılları arasında yayınlanan bilimsel makale ve lisansüstü tezler,
- Bilimsel makale ve tezlerden erişime açık olanlar,
- YÖK Ulusal Tez Merkezi, TÜBİTAK ULAKBİM Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı ve Google Akademik veri tabanlarında dizinlen çalışmalar araştırma kapsamında ele alınmıştır.

Buna ek olarak incelenen çalışmaların amaca uygun olup olmadığını inceleme aşamasında uzman görüşüne başvurulmuştur. YÖK Ulusal Tez Merkezi, TÜBİTAK ULAKBİM Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı ve Google Akademik veri tabanlarında dizinlen çalışmalar ise farklı şekillerde taranmıştır. Aşağıda her bir veri tabanında araştırma amacına uygun olarak ele alınan çalışmalara ulaşma şekline yer verilmiştir.

YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanındaki Çalışmalara Ulaşma Yöntemi

YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında yer alan lisansüstü tezlere ulaşılırken, tarama terimi, dizin ve özet bölümlerine “*eğitim felsefesi*”, “*eğitim inançları*”, “*eğitim inancı*”, “*felsefi tercih*” “*felsefi yaklaşım*” anahtar kelimeleri yazılarak, ortaya çıkan tezlerden araştırmanın amacına uygun olanlar seçilmiş ve incelemeye dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında sadece erişime açık olan tezler incelenmiştir. Tezlerde yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefesi yaklaşımlara yönelik görüşlerini içeren çalışmaların yanında eğitim felsefesi inançlarının başka değişkenlerle arasındaki ilişkiyi saptayan çalışmalar da incelenmiştir.

Google Akademik ve TÜBİTAK ULAKBİM Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanında Çalışmalara Ulaşma Yöntemi

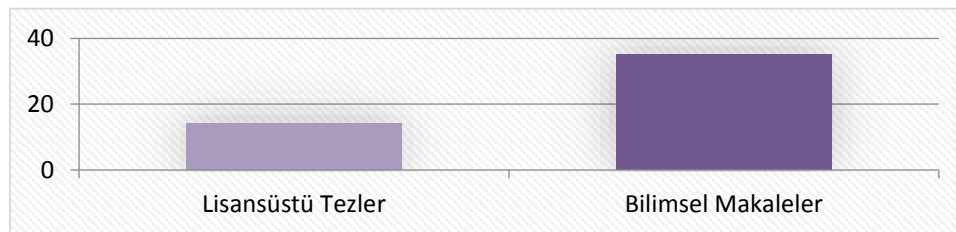
Google Akademik Veri Tabanındaki çalışmalara ise “*eğitim felsefesi*” ve “*öğretmen/adayı*”, “*eğitim felsefesi*” ve “*yönetici/müdür*”, “*eğitim inancı*” ve “*öğretmen/adayı*”, “*eğitim inancı*” ve “*yönetici/müdür*” anahtar kelimeleri aracılığıyla ulaşılmıştır.

4.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin çeşitli kategorilere göre frekans değerleri, tablo ve grafikler aracılığıyla verilmiştir. Bu bağlamda araştırma kapsamında ele alınan çalışmalar türlerine, yayın yıllarına, kullanılan yöntemlere, veri toplama araçlarına ve analiz testlerine, anahtar kelimelerine, ilişki kurulan diğer durumlara göre analiz edilmiştir. Örneklem grubunda incelenen karma yöntem veya ilişki çalışmalarda eğitim felsefesi inançları hangi yöntemle belirleniyorsa o yöntem, veri toplama aracı ve veri analiz biçimi dikkate alınmıştır. Sadece ilişki olarak analiz edilen çalışmalarda ise bulgular kısmında bütün analiz tekniklerine yer verilmiştir. Araştırmalar kapsamında hem nitel hem de nicel boyutta yönetici, öğretmen ve öğretmen adayının eğitim felsefelerine yönelik görüşleri incelenmişse, bu durumda bulgulara karma yöntem şeklinde yansıtılmıştır.

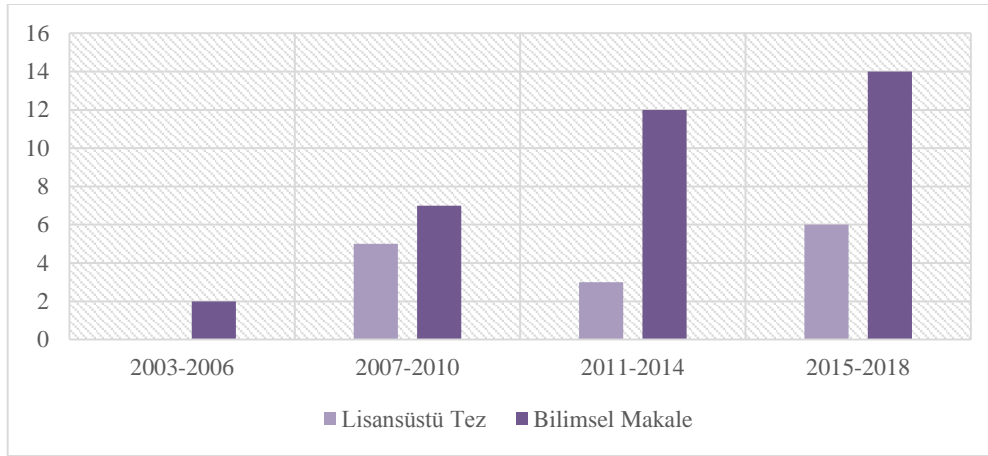
5. BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında belirlenen alt amaçları ifade eden sorular dahilinde kategorize edilmiş veriler tablo ve grafikler şeklinde gösterilmiştir. Grafik 1’de araştırma kapsamında ele alınan çalışmaların türlerine göre dağılımına yer verilmiştir.

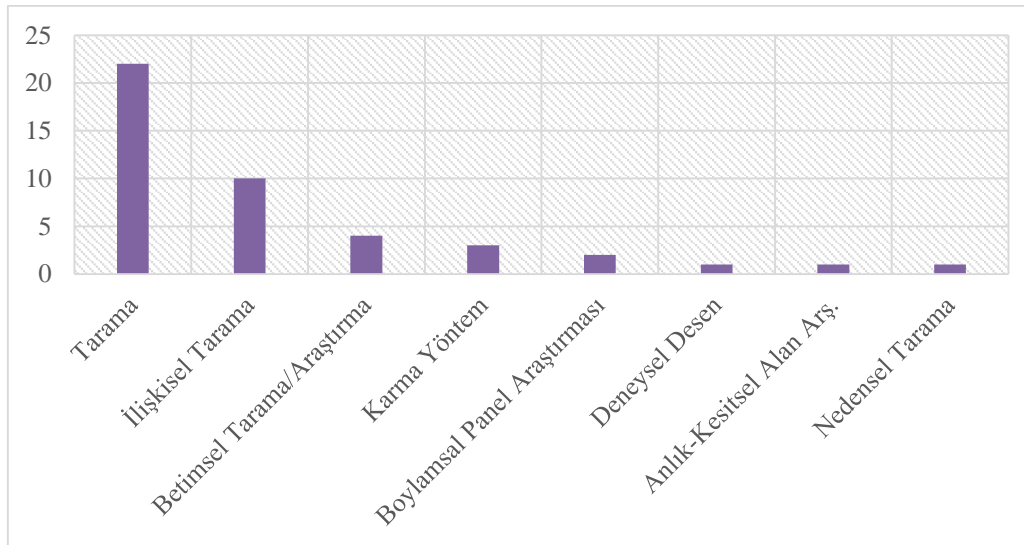
Grafik 1. Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerine Odaklanan Çalışmaların Türlere Göre Dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde araştırma kapsamında ele alınan ve yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmalarının çoğunun (f=35, %71) bilimsel makalelerden oluştuğu, bir kısmının ise (f=29, %30) lisansüstü tezlerden oluştuğu görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin tamamı yüksek lisans tezidir. Grafik 2’de araştırma kapsamında ele alınan çalışmaların yıllara göre dağılımına ilişkin bulgular yer almaktadır.

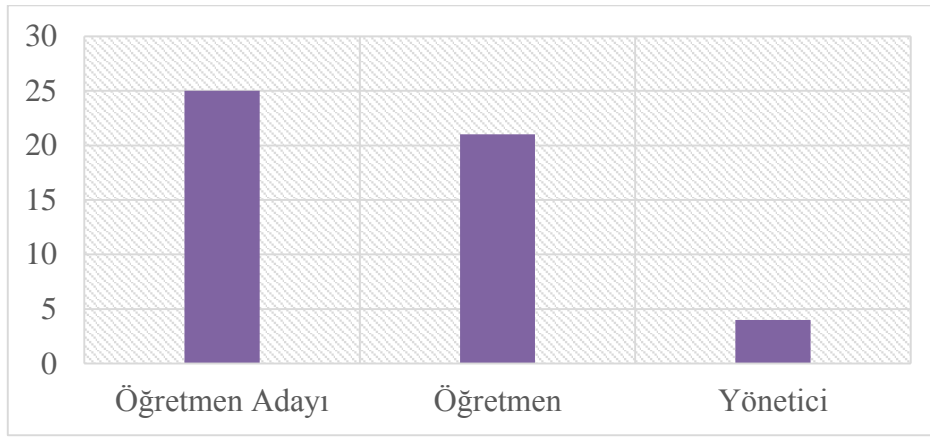
Grafik 2. Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerine Odaklanan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında incelenen araştırmaların yıllara göre dağılımına yer verilen grafik 2 incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmaların en yoğun şekilde 2015-2018 yılları arasında (f=20) yapıldığı görülmektedir. Belirlenen yıl aralıklarında ise konuya ilişkin bilimsel çalışma sayısının lisansüstü tez sayısını geçtiği görülmektedir. Grafik 3’te ise araştırma kapsamında ele alınan çalışmalarda kullanılan yöntemlere ilişkin bulgular yer almaktadır.

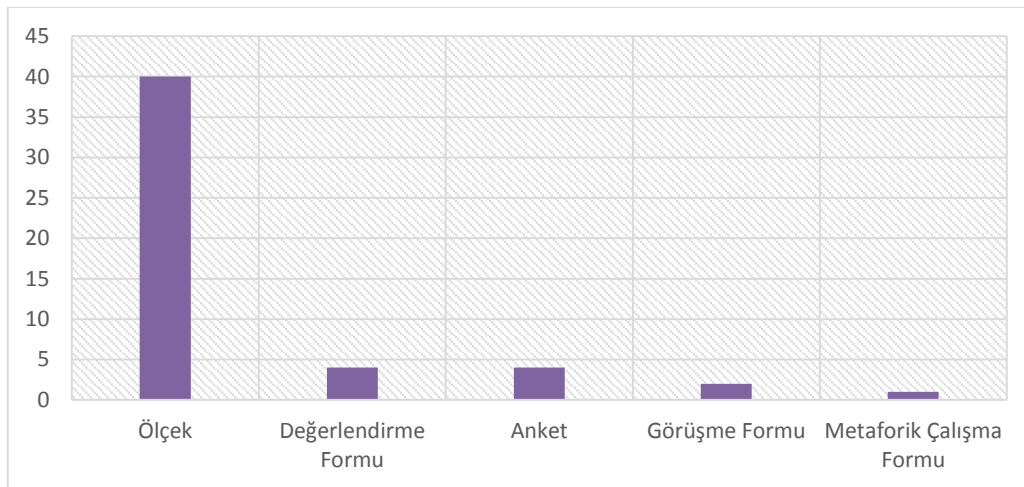
Grafik 3. Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerine Odaklanan Çalışmaların Kullanılan Yöntemlere Göre Dağılımı

Grafik 3 incelendiğinde yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmalarda en fazla (f=22) genel tarama yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Bunun aksine karma yöntem, boylamsal panel araştırması, deneysel desen, nedensel tarama, anlık-kesitsel tarzda alan araştırması yöntemlerinin daha az tercih edildiği söylenebilir. Grafik 4’te incelenen çalışmalarda yer alan çalışma grubuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Grafik 4. Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerine Odaklanan Araştırmaların Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

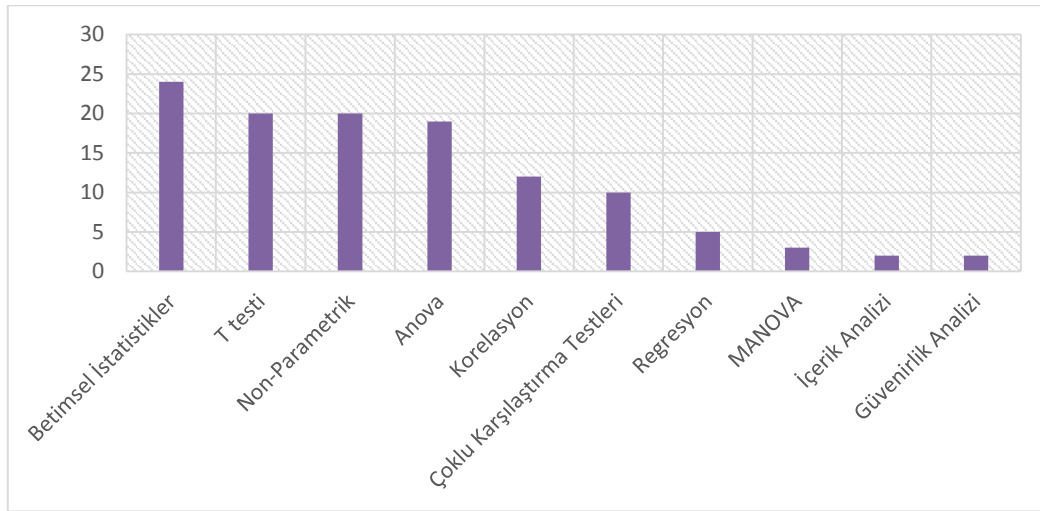
Grafik 4 incelendiğinde yönetici, öğretmen ve öğretmen adayları bağlamında incelenen çalışmalarda çalışma grubu olarak en fazla ($f=25$) öğretmen adaylarının kullanıldığı görülmektedir. Yöneticilerin eğitim felsefelerine odaklanan çalışma sayısı ise 4'tür. Bazı çalışmalarda ise hem öğretmen hem de öğretmen adayları çalışma grubunda ortak olarak yer almıştır. İncelenen çalışmalarda hem genel öğretmen adayları hem de bazı özel alanlarda öğrenim gören öğretmen adaylarına çalışma grubunda yer verilmiştir. Bu alanlar ise okul öncesi, sınıf, fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmenliği alanlarıdır. Aynı durum çalışma grubu olarak seçilen öğretmenler için de geçerlidir. İncelenen çalışmalar özel alan belirtmeden tüm öğretmenlik branşlarını içerirken, bazı çalışmalarda özellikle ortaöğretim, ilköğretim, sınıf, okul öncesi, ortaöğretim matematik ve beden eğitimi öğretmenleri çalışma grubuna dahil edilmiştir. Grafik 5'te yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Grafik 5. Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerine Odaklanan Araştırmaların Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Grafik 5 incelendiğinde yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine yönelik görüşlerinin en fazla ($f=40$) ölçek aracılığıyla belirlendiği görülmektedir. Buna ek olarak az da olsa değerlendirme formu ($f=4$) ve anketler ($f=4$) de yine yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini ortaya çıkarmada kullanılan veri toplama araçlarındandır.

Araştırma kapsamında incelenen çalışmalar kullanılan veri analiz tekniklerine göre çözümlenmiş ve grafik 6'daki bulgulara ulaşılmıştır.

Grafik 6. Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerine Odaklanan Araştırmaların Kullanılan Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı

Grafik 6 incelendiğinde araştırma kapsamında incelenen çalışmalarda elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistikler ($f=24$), non-parametrik testler ($f=20$), t testi ($f=20$), anova ($f=19$) ve korelasyon ($f=12$) tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen çalışmalarda betimsel istatistikler olarak standart sapma, aritmetik ortalama, yüzde ve frekans; Anova kullanılan çalışmalarda tek faktörlü, tekrarlayan ölçümler ve çift yönlü varyans analizleri; korelasyon çalışmalarında pearson, sperman ve kanonik korelasyon; çoklu karşılaştırılmalı testlerden Tukey HSD, Scheffe, Benferrini, Tamhane T2, LSD ve Levene test teknikleri uygulanmıştır. Regresyon analizi yapılan çalışmalarda ise basit, çoklu ve basamaklı regresyon analizi uygulanmıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan lisansüstü tez ve makale çalışmalarında yer verilen anahtar kelimeler yayın türüne göre incelenmiş ve tablo 1'deki verilere ulaşılmıştır.

Tablo 1. Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerine Odaklanan Araştırmaların Kullanılan Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı

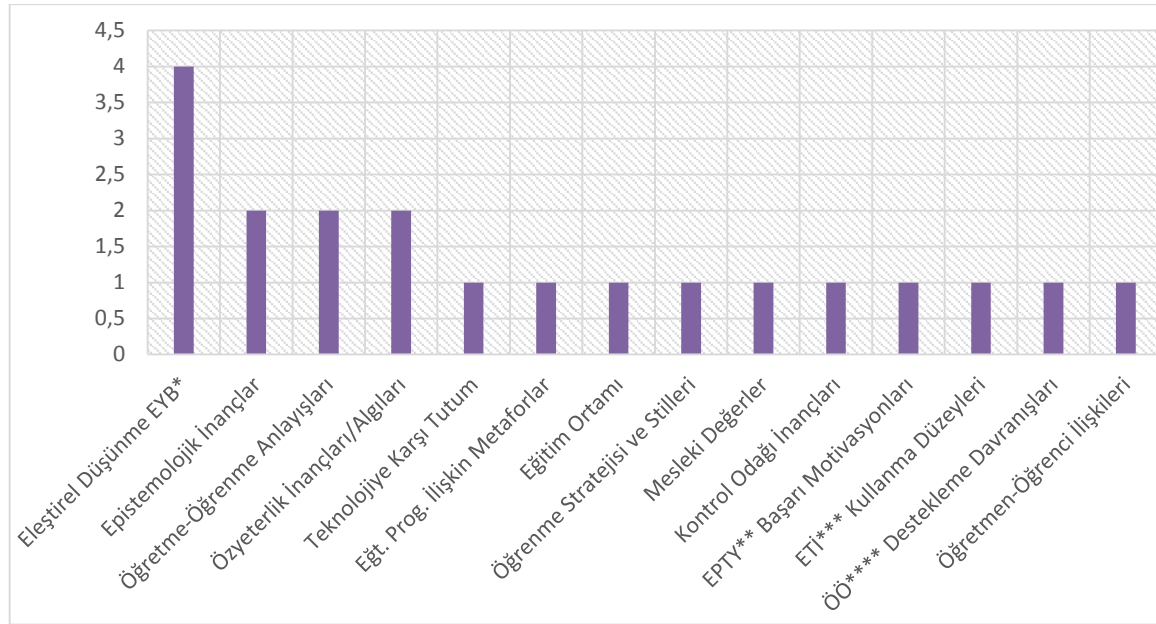
Kavramlar	Çalışma Türleri		Toplam
	Lisansüstü Tezler	Makaleler	
	f	f	f
Eğitim felsefesi	8	20	28
Öğretmen aday(lar)ı	1	9	10
Eğitim felsefeleri	1	7	8
Eğitim inançları	1	6	7
Felsefe	2	3	5
Sınıf öğretmeni	1	4	5
Eğitim	3	1	4
Eleştirel düşünme yönelimi/eğilimi	1	3	4
Felsefi tercih/görüş değerlendirme formu		4	4
Öğretmen/ler	1	3	4
Beden eğitimi öğretmeni	2	1	3
Eğitim inancı		3	3
Eleştirel düşünme	2	1	3
Beden eğitimi (ve spor) felsefesi	1	1	2
Branş öğretmeni		2	2
Cinsiyet		2	2
Epistemolojik inanç/lar	1	1	2
Felsefi tercihler	1	1	2

Tablo 1. Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerine Odaklanan Araştırmaların Kullanılan Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı (Devamı)

Kavramlar	Çalışma Türleri		Toplam
	Lisansüstü Tezler	Makaleler	
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
Görüş/ler		2	2
Metafor	1	1	2
Okul yöneticisi	1	1	2
Öğretmen eğitimi		2	2
Öğretmen görüşleri		2	2
Öğretmenler	1	1	2
Öğretme-öğrenme anlayışları	1	1	2
Teknoloji	1	1	2
Toplam	31	83	114

Tablo 1 oluşturulurken toplamda tekrarlanma sıklığı 2 ve üzerinde olan kavramlar dikkate alınmıştır. Tablo 1 incelendiğinde; incelenen çalışmalarda ortak olarak en fazla eğitim felsefesi ($f=28$) anahtar kavramına yer verildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra bu çalışmalarda öğretmen aday(lar)ı ($f=10$), eğitim felsefeleri ($f=8$) ve eğitim inançları ($f=7$) kavramları da fazlaca anahtar kavramlar arasında gösterilmiştir.

Son olarak grafik 7’de araştırma kapsamında incelenen çalışmaların ilişkilendirildiği değişkenlere göre dağılımlarına yer verilmiştir

*Eğilimi, Yönelimi, Becerisi **Eğitim Programı Tasarım Yaklaşımları
Eğitim Teknolojileri ve İnternet Kullanma Düzeyleri *Öğrenen Özerkliği

Grafik 7. Yönetici, Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefelerine Odaklanan Araştırmaların İlişkilendirildiği Değişkenlere Göre Dağılımı

Grafik 7 incelendiğinde; incelenen çalışmaların yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarını benimsedikleri eğitim felsefeleriyle en fazla ($f=4$) eleştirel düşünme eğilim, yönelim ve becerisi arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik olduğu görülmektedir. Buna ek olarak çalışmalarda eğitim felsefeleri ile epistemolojik inançlar ($f=2$), öğretme-öğrenme anlayışları ($f=2$) ve özyeterlik inançları/algılarının ($f=2$) ilişkisel olarak incelendiği görülmektedir. Sadece eğitim felsefelerine odaklanan genel tarama modeli olarak gerçekleştirilen çalışmalarda ise cinsiyet, branş, kıdem, yaş gibi değişkenlere göre analiz yapılmıştır.

6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitim felsefesi son yıllarda insan işlerinin yürütülmesi ve rehberliği ile ilgili olan felsefe alanlarının katkısıyla büyük bir canlanma yaşamıştır (Curren, 2008). Eğitim felsefesinin bugünün ve yarının dünyasına uygun olup olmadığını konusu eğitim filozofları tarafından ciddiye alınması gereken bir konudur. Eğitim felsefesi Dewey, Peters ve Scheffler gibi bilim insanlarının katkılarıyla büyük bir kitle arasında saygınlık kazanmıştır (Clark, 2006). Temelde öğretmeni merkezine alan eğitim felsefesi çalışmalarının yaygınlaşması ise daha geç olmuştur. Eğitim felsefesinin içeriğine, temel problemlerine, sorunlarına, eğitimin felsefi akımlarına yönelik farkındalığın eğitim-öğretim faaliyetlerinin tüm bileşenleri arasında artırılarak yaygınlaşması çok önemli bir gerekliliktir.

Araştırma kapsamında belirlenen ölçütler sonucunda toplamda 49 makale ve tez çalışmasının özet ve ayrıntılı olarak yöntem bölümleri incelenmiş ve önceden belirlenen bazı ölçütlere göre analiz edilerek grafikler ve tablolarla görselleştirilmiştir. Araştırma sonucunda incelenen çalışmaların büyük çoğunluğunun bilimsel dergilerde yayınlanmış makalelerden oluştuğuna; incelenen çalışmalarda yöntem olarak en fazla tarama yönteminin; veri toplama aracı olarak ölçek; veri analiz yöntemi olarak t testi, betimsel istatistikler, anova gibi yöntemlerin kullanıldığına ulaşılmıştır. Bunlara ek olarak incelenen tüm çalışmalarda en fazla tekrarlanan anahtar kavram ise eğitim felsefesi olmuştur. İncelenen çalışmalar içerisinde ilişkisel olarak gerçekleştirilen çalışmalarda ise eğitim felsefesi veya inançlarının en fazla eleştirel düşünme ile ilişkisi bağlamında ele alındığı görülmektedir. İncelenen çalışmaların en fazla 2015-2018 yılları arasında yer alması ise eğitim felsefesi alanındaki çalışmaların son zamanlarda daha fazla yapıldığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında incelenen çalışmalarda yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerini ortaya çıkarmak amacıyla veri toplama aracı olarak Yılmaz, Altinkurt ve Çokluk (2011) tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan “*Eğitim İnançları Ölçeği*”nin; Wiles ve Bondi (1984) tarafından geliştirilen, Doğanay ve Sarı (2003) tarafından Türkçe’ye çevrilen “*Felsefi Tercih Değerlendirme Ölçeği*”nin; Çetin, İlhan ve Arslan (2012) tarafından geliştirilen “*Felsefi Tercih Değerlendirme Ölçeği*”nin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin, yöneticilerin ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine yaklaşımlarını incelemek amacıyla farklı içerikte veri toplama araçları da geliştirilerek konunun kapsamı genişletilebilir.

Herhangi bir konu hakkında çalışma yapmak isteyen araştırmacılar için belirledikleri konuya ilişkin yapılan çalışmaların bütünsel olarak analizini içeren çalışmaların var olması, araştırma konularına bakış açısını etkileyecektir. Bu yüzden belirli spesifik konularda bu tarz çalışmaların bazı kriterlere göre ele alınması önemli bir gerekliliktir. Araştırma deneyimi kapsamında ise araştırmacılara aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Farklı konular belirlenerek bu konularda yapılmış çalışmalar analiz edilebilir.
- Yönetici, öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim felsefelerine odaklanan farklı yıllarda, türlerde, dillerde ve veri tabanlarında taranan yayınlar çalışma grubuna dahil edilerek analiz yapılabilir.

KAYNAKÇA

AKYÜZ, Y. (2010). *Türk eğitim tarihi (17.Baskı)*. Ankara: Pegem.

ARSLANOĞLU, İ. (2012). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Nobel.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E.K., AKGÜN, Ö.E., KARADENİZ, Ş. & DEMİREL, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri (2.Baskı)*. Ankara: Pegem.

CEVİZCİ, A. (2011). *Eğitim felsefesi*. İstanbul: Say.

CHAND, B. (2017). *Advance philosophy of education*. Chetpet Chennai: Nation Press.

CLARK, J. (2006). *Philosophy of education in today's World and tomorrow's: a view from 'down under'*. *Paideusis: Journal of Canadian Philosophy of Educations Society*, 15(1), 21-30.

CURREN, R. (2008). *A companion to the philisophy of education*. Hoboken: John Wiley & Sons.

- ÇETİN, B., İLHAN, M. & ARSLAN, S. (2012). Öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(5), 149-170.
- DOĞANAY, A. & SARI, M. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin sahip oldukları eğitim felsefelerine ilişkin algılarının değerlendirilmesi, öğretmenlerin eğitim felsefeleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(3), 321-337.
- DUKA, C. (2006). *Philosophy of education' 2006 ed.* Rockwell: Rex Bookstore, Inc.
- ERGÜN, M. (2015). *Eğitim felsefesi* (5.Baskı). Ankara: Pegem.
- ERTÜRK, S. (1988). Türkiye’de eğitim felsefesi sorunu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3,11-16.
- ERDEN, M. (2011). *Eğitim bilimlerine giriş* (6.Baskı). Ankara: Arkadaş.
- GÜNAY, M. (2018). *Eğitim felsefesi*. İstanbul: Çizgi Kitabevi
- KOETTING, J. R. & MALISA, M. (2004). Philosophy, research, and educatio. In D. H. Johannes (Ed.), *Handbook of research in educational communcations and technology* (2nd ed., pp.1009-1020). MAthaw, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- MOORE, T.W. (1982). *Philosophy of education. An introduction.* London: Routledge & Kegan Paul.
- NODDINGS, N. (2017). *Eğitim felsefesi* (Çev. Raşit Çelik)(3.Baskıdan Çeviri). Ankara: Nobel.
- ORNSTEIN, A. C. & LEVINE, D. U. (2008). *Foundations of education (10th ed.)*. USA: Houghton Mifflin Company.
- SÖNMEZ, V. (2015). *Eğitim felsefesi* (13. Baskı).Ankara: Anı.
- ŞIŞMAN, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş* (3.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- TUNCEL, G. (2004). Öğretmenlerin kendi eğitim felsefelerini inşa etmeleri üzerine. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 223-242.
- YILMAZ, K., ALTINKURT, Y. & ÇOKLUK, Ö. (2011). Eğitim inançları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 335-350.
- YÜKSEKÖĞRETİM KURULU. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenliği öğretmen yetiştirme lisans programı. [https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni_Ogretmen - Yetistirme-Lisans_Programlari/Sosyal_Bilgileri_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf](https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni_Ogretmen_-_Yetistirme-Lisans_Programlari/Sosyal_Bilgileri_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf)
- WILES, J. & BONDI, J. (2007). *Curriculum development: a guide to practice (7th Ed.)*. New York: Pearson Merrill Prentice Hall Inc.
- WINCH, C. & GINGELL, J. (2008). *Philosophy of education (Second Edition)*. Oxon: Routledge.